

AMİSUS- SAMSUN KRONOLOJİSİ

1. M.Ö 5.000- 3.000 Yıllarında Anadolu'ya PROTO – HİTİTLER' adı verilen bir topluluk gelir. M.Ö 3.500 yıllarında bunların bir kolu olan GASGA'lar (GASGAS'lar) Mert Irmağı kenarında ÖKSÜRÜK TEPE (DÜNDAR TEPE)'de ilk yerleşim birimlerini kurdular (Burada Kalkolitik Dönem katmanlarına rastlanmıştır.)
2. GASGA'lar' ın bir başka kolu da Tekeköy Irmağı kenarında bir kent kurmuşlardır.
3. Hitit Kralı I. MURŞİL döneminde Samsun yöresini aldılar. Gasgalar bunların egemenliğini tanıdı. O dönemde Kentin adı bilinmiyor.
4. M. Ö 1182 yılına FRİGLER. GASGA'ları ortadan kaldırdı.
5. KİMMERLER, FRİGLER'i yenerek kenti yaktdılar.
5. LİDYA Kralı Jiges'in KİMMERLER'i yenmesiyle, Karadeniz'e Ege den MİLETLİLER geldi. Bugünkü Samsun'un Güney –batı Yönünde TORAMANTEPE-CEDİT sırtlarında ENETE adı verilen bir kent kurdular.
6. M.Ö 562 yılında MİLETLİ denizciler ENETE'ye yerleşerek AMİSUS adını verdiler.
7. M.Ö 546 yılında Lidya Kralı KREZUS ile Pers İmparatoru KİROS arasında yapılan savaşta AMİSUS Pers İmparatorluğunun eline geçti.
8. Pers İmparatoru I. Dareios döneminde AMİSUS, KAPADOKYA SATRAPLIĞI'nın sınırları içinde kaldı.
9. Pers Kralı III. Dareios ile Makedonya Kralı İskender arasında M.Ö 331 yılında yapılan ünlü ARBELA savaşıyla AMİSUS, İSKENDER' in eline geçti.
10. İSKENDER'İN ölümüyle Amisus bölgesine Pontus adıyla Pers Kökenli Bir İmparatorluk kuruldu.
11. Pont Kralı 8. Mihridat döneminde AMİSUS, Pont Krallığının başkenti oldu.(M.Ö 120-63)
12. 8. Mihridat döneminde Amisus'tan ayrı olarak ÖPATORYA (Bugün Balaç, Gerçeme ve Kuru Pelit yörelerini içine alan bölge) ismiyle yeni bir yerleşim birimi kuruldu.
13. Roma Generallerinden LUKULLUS, ÖPATORYA'yı alarak tamamen yıktırdı.
14. Roma Generallerinden POMPEİ, Mihridat'ı yenerek AMİSUS'u ele geçirdi ve kente POMPEİPOLİS adını verdi.
15. Roma Diktatörlerinden SEZAR Döneminde Amisus Roma'ya bağlı serbest bir cumhuriyet haline getirildi.
16. Amisus Cumhuriyeti önce BİTİNYA Eyaletine, daha sonrada GALATYA Eyaletine bağlandı.

17. İmparator Jüstinyen döneminde AMİSUS, Galatya Eyaletinden alınarak HELENA-PONT Eyaletine bağlandı.

18. M.S 325 yılında Amisus Hristiyanların piskoposluk Merkezi (ARCHBİS HOPRİC) oldu.

19. Roma İmparatorluğunun M.S 395’de ikiye ayrılmasıyla Amisus Bizans’ın payına düştü ve önce HELENA-PONT Eyaletine, Justinianus döneminde ise ARMENİAK THEM’ine dahil edildi.

20. M.S 860 yılında Halife Mutassım’ın emriyle Malatyalı Korkunç Ömer, Amisus’u ele geçirmiş ve kenti yakmıştır. Amisus daha sonra Bizanslılar tarafından tekrar geri alındı. Ve Türklerin fethine kadar Bizanslıların elinde kaldı.

21.1071 Malazgirt Savaşı sonrası Türkler Anadoluya gelmeye başlayınca Canik bölgesine de Danişmentliler geldi ler Amisus’u kuşattılar fakat kenri alamadılar. Amisus’u gözaltında tutmak amacıyla deniz kıyısında bir kale kurarak Müslüman Samsun’u oluşturdular.

22. 6 Haziran 1243 yılındaki Köseadağ Savaşı’ndan sonra Moğollar Anadoluyu resmen ikiye bölünce Canik bölgesi Kılıçarslan’a bırakılan topraklar arasında idi. Daha sonra Canik Trabzon Rum İmparatorluğu egemenliğine girdi

23. Daha sonra Moğolların yönetimine giren Müslüman Samsun 1296 yılında Pervaneoğullarından Mesut tarafından ele geçirildi.

24. 1358 Yılında Müslüman Samsun Hacı Emiroğullarında Süleyman’ın denetimindeydi. Süleyman Kadı Burhanettin Ahmet Devleti’nin egemenliğini kabul etti.

25. 1389 yılında Samsun Kubatoğlu Cüneyt Beyin denetimindeydi.

26. Yıldırım Beyazıt Kubatoğlu Cüneyt Beyin kaçması üzerine kenti savaşmadan 1389 yılında Osmanlı topraklarına kattı. Bölgenin Valiliğine Aleksandr Şişman’ı getirdi. Yıldırım Beyazıt Amisus’a dokunmadı, onu vergiye bağladı.

27.1402 Ankara Savaşı’ndan sonra Timur Anadolu Beyliklerine topraklarını geri iade edince Samsun Tacettinoğullarından Emir Ahmet Tacettin’in yönetimine girdi.

28. Daha sonra kente Kubatoğulları egemen oldular.

29. Taşanoğlu Ahmet Bey kenti Kubatoğullarından aldı.

30. Emir Ali Çelebi’nin oğlu Cüneyt Bey Taşanoğlu Ahmet Bey’i öldürerek Samsun’u ele geçirdi.

31. 1419’da İsfendiyaroğlu Kötürüm Beyazıt’ın oğlu Hızır Bey kenti ele geçirdi.

32. 1419’da Mehmet Çelebi Samsun’u ve Amisus’u kesin olarak Osmanlı topraklarına kattı. Kentin yönetimi Lala Yörgüç Paşa’nın oğlu Hızır Bey’e verildi.

33.Hızır Bey’den sonra 1526’da Sarrac Ali Bey yönetime getirilmiştir.

34. 1760 yılında Samsun Muhassılığa dönüştürülerek Trabzon eyaletine bağlanmıştır.